

Nr 58

Av herr **Hedlund m. fl.**, om statsanslag i vissa fall till politiska partier.

(Lika lydande med motion nr 44 i Första kammaren)

En fri opinionsbildning är en förutsättning för att vår folkstyrelse skall kunna fungera. De politiska partierna utför som instrument för opinionsbildningen och kanaler för folkets vilja fram till de politiska besluten ett för vårt samhälle omistligt arbete och utgör därmed den viktigaste grundvalen för vårt demokratiska styrelseskick.

Utvecklingen på de ekonomiska, tekniska, sociala och kulturella områdena har medfört allt större svårigheter för den enskilde medborgaren att överblicka de alltmer komplicerade sammanhangen. Behovet av orientering och upplysning på det politiska planet har härmed ökat. De politiska partiernas verksamhet har sålunda blivit mera omfattande, samtidigt som det alltmer komplicerade samhällsmaskineriet tekniskt sett ställer allt större krav på det politiska arbetet och därmed på de politiska partierna. I följd härav har den partipolitiska verksamheten blivit alltmer kostnadskrävande. Man torde generellt kunna säga, att partiernas medlemsavgifter helt tas i anspråk för de löpande organisationsutgifterna. Medel till andra nödvändiga utgifter — såsom för valkampanjerna, utredningsarbeten och riksdagsgruppernas arbete — måste anskaffas på annat sätt, genom insamlingar, särskilda bidrag från medlemmar och sympatisörer, från organisationer och företag etc. Möjligheterna att utöver medlemsavgifterna skaffa resurser för verksamheten är olika för partierna.

Det kan härvid konstateras, att regeringspartiet genom regeringsinnehavet befinner sig i en klart favoriserad position. Det har tillgång till Kungl. Maj:ts kansli och hela dess utredningskapacitet. Även om tjänstemännen i den statliga förvaltningen välvilligt tillhandagår olika partier med sakmaterial och upplysningar, står det klart, att partierna utanför regeringspositionen i här nämnda avseende befinner sig i ett markerat underläge.

Då de politiska partierna är nödvändiga för vårt demokratiska styrelseskick, måste det självklart ligga i samhällets intresse, att de har möjligheter att fullgöra sin uppgift i den fria opinionsbildningens tjänst. Frågan om i vilken mån samhället bör lämna ekonomiskt stöd till finansiering av den partipolitiska verksamheten är dock komplicerad. Det väsentliga är att de politiska partierna för sin opinionsbildande uppgift blir så oberoende som möjligt av obehöriga inflytelser. Om den partipolitiska verksamheten helt eller uteslutande skulle baseras på ekonomiskt stöd från samhället, kan det befaras, att partierna under vissa förhållanden skulle förlora sin karaktär av fria organisationer och i stället bli organ i statsapparaten. En sådan utveckling måste givetvis förhindras. Å andra sidan skall det också stå klart, att beroende av kapital, som tillskjutes utifrån av starka privatintressen, i minst samma utsträckning kan medföra risk för obehöriga inflytelser på den partipolitiska verksamheten. Avvägningen måste ske på sådant sätt, att partierna genom visst ekonomiskt stöd från samhället garanteras förutsättningar att på någorlunda jämställt sätt fylla sin uppgift som organ för opinionsbildningen utan att deras oberoende gentemot statsmakten behöver riskeras. Då det torde ankomma på författningsutredningen att överväga dessa komplicerade problem, har vi inte för avsikt att i detta sammanhang gå närmare in på desamma.

I ett särskilt avseende synes det oss dock vara både nödvändigt och möjligt att redan nu låta samhället medverka till ekonomiska resurser för de politiska partierna. Härmed åsyftar vi visst anslag till oppositionspartierna för sådana uppgifter, som regeringspartiet genom regeringsinnehavet kan ombesörja med hjälp av Kungl. Maj:ts kansli. De riksdagspartier, som inte är företrädde i regeringen, bör erhålla visst anslag från samhället till finansiering av sekretariat för riksdags- och utredningsarbete. I princip är ett sådant sekretariat närmast att jämföra med det i viss mån partipolitiska sekretariat, som står till förfogande för regeringspartiet i Kungl. Maj:ts kansli, främst då statsministerns sekreterare. Ett sådant stöd till oppositionspartierna i riksdagen skulle i någon mån utjämna resurserna i förhållande till regeringspartiet.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att skyndsamt pröva möjligheterna av ett sådant anslag till oppositionspartierna, som vi ovan förordat, och därefter, om möjligt redan innevarande år, förelägga riksdagen förslag i ärendet.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt prövning och förslag till riksdagen angående visst anslag till riksdagspartier utanför regeringen

till finansiering av sekretariat för riksdags- och utredningsarbete i syfte att skapa balans mellan regering och opposition i fråga om resurser på nämnda område.

Stockholm den 18 januari 1961

Gunnar Hedlund

N. G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Lars Eliasson
i Sundborn